

„STRAŽA“izhaja v ponedeljek, sredo in petek
popoldne.

Rokopisi se ne vračajo.

Z uredništvom se more govoriti
vsak dan od 11.—12. ure dopold.

Telefon št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Naročnina listu:

Celo leto . . . . . 12 K
Pol leta . . . . . 6 K
Četrť leta . . . . . 3 K
Mesečno . . . . . 1 K

Posamezne številke 10 v.

Zunaj Avstrije celo leto 17 K.

Inserati ali oznanila

se računijo s 15 vin. od 6redne
petitvrste: pri večkratnih ozna-
nilih velik popust.

Št. 124.

Maribor, dne 25 oktobra 1912

Letnik IV.

Ob dvanajsti uri.

Entschiedene Bekämpfung der allslavischen Bestrebungen, welche den Deutschen den Weg zur Adria absperren wollen. Die Stellungnahme, der „Alpendeutschen“ gegen den „Trialismus“ ist eine gemeinsame Angelegenheit aller Deutschen Österreichs. (Ođločno pobijanje vseslovanskih teženj, ki hočejo Nemcem zastaviti pot do Adrije. Boj alpskih Nemcev proti „trializmu“ je skupna zadeva vseh avstrijskih Nemcev.)

Točka 18 v programu nove „mladonemške“ stranke se tako glasi, kakor citiramo zgoraj. Sestavil jo je, kakor je dal sam razglasiti v javnosti, celovški poslanec Dobernig, predsednik avstrijske delegacije. Tiče se nas Jugoslovanov, zato nikakor ne smemo iti preko nje na dnevni red. Res, da „mladonemška“ stranka v nemškem taboru ne igra še nobene odločilne vloge, vendar kaže sprejetje te točke v program „mladonemške“ stranke, da je bojno razpoloženje Nemcev proti nam Jugoslovanom vedno večje, da so njihovi napor, priti preko naših grobov do Adrije, vedno silnejši.

Naj poudarimo samo dva momenta, ki prideta človeku nehote do zavesti, ko čita zgorajšnja stavka. Prvič: človek se mora zgražati nad brezprimerno drznostjo naših nemških sosedov. Nič ne trdijo, da je pot do Adrije že njihova vgotovljena posest, da bi bilo to nekaj, kar jim hočemo mi na krivičen način vgrabit. Ne. Iz sestave njihove programne točke se samo lahko jasno razbere, da hočejo oni pot do Adrije imeti. Ker je dozdaj še nimajo, ker jim dozdaj zastavlja to pot še naše slovensko ozemlje, izvira iz zgorajšnjega citata odkrito priznanje, da si hočejo to pot zgraditi. Nimajo še svoje ga mostu do Adrije, vendar proglašajo ođločno pobijanje vsakogar, ki bi branil zgradbo tega mostu na tujih tleh, za svoj princip. Ropanje tujega ozemlja s oistem Nemci po „mladonemški“ stranki in po odličnem svojem zastopniku postavil za svoje vrhovno načelo. In zato ropanje za-

hievajo sodelovanja vseh avstrijskih Nemcev. V tem klicu tiči toliko politične nemorale in skvarjenosti, da mora priti vsakdo do prepričanja, da je pravičen sporazum s temi Nemci nemogoč. Boj na nož, ta nauk sledi za nas iz nemške enunciacije. Vsem, ki še doslej tega niso hoteli verjeti, mora postati sedaj jasno: Nemci zahtevajo našo narodno uničenje, našo smrt. Brez te ne morejo imeti pota do Adrije, pot do Adrije pa mora biti skupna zadeva vseh avstrijskih Nemcev.

Drugič: hrvaško-slovensko združenje se je zvršilo ob dvanajsti uri. Ravno v zadnjem, najskrajnejšem hipu, ko je nemški nasprotnik proklamiral najnemoralnejša in najbolj barbarska načela za dopustna, smo se zadržali iz ubijajoče letargije, in se strnili v enotno falango. Razpršili smo vse predsodke, odstranili vse zapreke in si podali roke k skupnemu delu. Mi sami bi mogoče ne vzdržali nemškega navala. Borimo se sicer že dolgo krepko in pogumno, toda naše moči so šibke in bi znale omagati. Ob dvanajsti uri smo se pa spomnili našoje krvne brate onstran Sotle in ob sinji Adriji ter smo se združili v nepremagljivo armado. Dejanski združeni s Hrvati, kakor smo zdaj in kakor bo ostalo tudi za vse čase, se ne bojimo nikogar in nevstrašno sprejemamo vsiljeni boj na celi črti. Ni bila in ne bo Adrija germanska.

Pismo iz Zofije.

(Od našega poročevalca.)

(A. B.) Zofija, 22. oktobra.

Cerkev in domovina.

Duhovniki in menihi gredo v Bolgariji, deloma kot vojaški duhovniki, deloma kot pomočniki pri „Rdečemu Križu“ na bojno polje ali v bolnišnice. Iz plovdivsko-zofijske škofije je šlo osem katoliških duhovnikov (med njimi trije kapucini), iz novopoljske škofije tudi nekoliko. V armadi služi namreč tudi precejšnje število katoličanov (nekaj nad 3000 vojakov je katoliške vere), posebno rojenih v Plovdivu in okolici, kjer so katoliške fare: Karašlij, Bahtadžij, Gercu, Seldzikovo, Duvanlij, Hambarlij in dr.

V Zofiji je nekaj katoličanov med poštnimi, brozajavnimi in železniškimi uradniki. (Vsi oni, ki so

bili od Zofije poklicani v vojake, so bili poslednjo nedeljo (dan pred odhodom) v tukajšnji stolni cerkvi med sv. maš pri spovedi ih obhajlu. Bilo je nad 50 vrlih mladeničev in krepkih mož naj kolenih pred altarjem sv. Jožefa. Res, ginjaiv prizor. Dames je ravno teden od tega in marsikateri od njih je že v vojski morebiti ranjen od turške kroglice ali handžarja, ali je pa že izdahnil na polju časti v boju za sv. križ in za zlato svobodo rojenih bratov.

Skrb za ranjene vojake.

Poročila iz bojnega polja se glase jako ugodno ne samo od bolgarsko-turške, nego tudi od srbsko-turške meje. A hrabri Črnogorci so se tako pokazali vedno kot junaki v bojih proti Turkom.

Zdaj se pripravlja vse, kakor v glavnem mestu, tako tudi v provincijalnih mestih, za otožen sprejem ranjencev iz bojišča. V Zofiji je več tisoč postelj pripravljenih. V Plovdivu tudi precejšnje število. Tam je odstopil katoliški francoski „College“ svoje šolske in semeniške prostore z 200 postelji „Rdečemu Križu“ in ranjenim bodo poleg zdravnikov stregli vsi patri-profesorji tega zavoda. Tukaj je katoliška šola s penzionatom dala na razpolago „Rdečemu Križu“ blizu 100 postelj. Bratje-učitelji iz reda krščanskih šol bodo stregli bolnikom.

Na klementinski mednarodni bolnišnici tukaj so usmiljene sestre Hrvatice iz Djakova, že nekaj let vrle postrežnice bolnikov. Ker jih čaka zdaj veliko več dela, pride še nekoliko hrvaških sester iz istega kraja na pomoč ranjenim v zofijsko in plovdivsko katoliško bolnišnico.

Šolske sestre tukaj, v Plovdivu, v Varni, v Jambolu, Ruščuku in Slivnu so dale vse šole in še celo svoje celice na razpolago „Rdečemu Križu“ za ranjene vojake. Iz šolskih sester bodo postale zdaj usmiljene samaritanke prav po krščanskih načelih.

A vse sanitarno delo nadzoruje carica Eleonora sama, katera je z dušo in srcem za to dobro delo vneta in je že v rusko-japonski vojski opravljala pri ruski armadi službo usmiljene sestre. Iz te skromne usmiljene sestre je postala potem slavna bolgarska carica, katera zdaj kot dobri angelj skrbi za vse, kar bi moglo vojakom, ranjenim v boju za sveti križ, olajšati trpljenje in pripomoči k ozdravljenju. Zdravniki in duhovniki obeh konfesij so na telesno in dušno pomoč v vseh lazaretnih, v večjih in manjših bolnišnicah.

PODLISTEK.**Narodni grbi na Murskem polju.**

Zbral in napisal Janko Verbajnsčak.

(Konec.)

Ime vasi: Branoslavci. Ime grba: sum. — Sum, to je neka vrsta rib, živečih v naših potokih. Ta vas leži pod Branekom, močnim gradom, ki ponosno zre tja po Murskem polju in svari vsakega nepoklicanca prestopiti štajersko mejo. Nekdaj z močnim zidom obdan, je kljuboval vsem naskokom sovražnika. Še danes si ljudstvo pripoveduje o severni strani grajskega hribčka, da je prepojen s krvo padlih Turkov, vsled česar i noče ondi nikaka trava rasti in tudi drevje je pritlikavo. V tem gradu so bili nekđaj uradi, tukaj je prebival tudi Gottweis, ki si je pridobil za trg Ljutomer toliko zaslug. Med grajskimi posestniki najdemo tudi grofa Tomaža Ignacija Mauerburg, ki je dne 3. oktobra 1678 kupil „Dvorec na Grlavi.“ Še nekaj o zaplugah za Mursko polje nepozabnega Gottweisa. Letaj 1756 (55?) je pogorela vas Grlavas. Nesreča je bila velika in sedaj je nastopil Gottweis kot rešilni angelj. Marsikateremu posestniku je izdatno pomagal s tem, da mu je ob svojem dal napraviti ali hlev ali streho na hišo itd. Ta je nasadil ob okrajni cesti v Ljutomer palme, ki so se še pred nekaj leti v dolgi vrsti dvigale ponosno v zrak.

Ime vasi: Cven. Ime grba: raki.

Ime vasi: Mota. Ime grba: gosak.

Ime vasi: Gornje Krapje. Ime grba: krap (riba).

Ime vasi: Spodnje Krapje. Ime grba: toplice.

— Kakor v Kristancih. Na sredini vasi je mlaka, ki

pa bolj zgleda kakor toplice. Živa ljudska domišljija je primislila Krapenčanom, da imajo toplice in to se jih je tako prijelo, da so si celo za grb vzeli te toplice.

Ime vasi: Nünska graba. Ime grba: nūna. — Ljudstvo si pripoveduje, da je stal tukaj nekđaj ženski samostan.

Ime vasi: Noršinci. Ime grba: rotovž.

Ime vasi: Podgradje. Ime grba: rovož (drugi o je dolgi zategnen o). — Poleg narodnega grba še imajo tudi drugo zabavo; če jim namreč na gostijah zmanjka meso, „gređo stope klat.“ Dva ali trije moški, oblečeni kakor mesarji, z dolgimi noži, gređo „stope klat“, drugi gostüvajšćaki pa „stope loviti“ in „držati.“

Ime trga: Ljutomer. Ime grba: medved.

Ime vasi: Cezanjevci. Ime grba: bizovina. — Dobro mazilo za neporedne otroke, pa tudi za pre-gostobesedne gostüvajšćake.

Ime vasi: Radomerje. Ime grba: piškor (riba).

Ime vasi: Rinčetova graba. Ime grba: slaviček. — Rinčetova graba je dolina na vzhodni strani Dolnjega grada, katerega razvaline so še pred nekaj desetletji videle. Od tod tudi ime, ker so nekđaj prebivali v Dolnjem gradu grofje Rinšcheit.

Ime vasi: Pristava. Ime grba: mak.

Ime vasi: Resika. Ime grba: brod.

Ime vasi: Stročja ves. Ime grba: med.

Malonedeljska župnija.

Ime vasi: Bolenečnici. Ime grba: veslca. — Veslca, to je na drog zamotana slama, pripravaj s katero prleške gospodinjje pometajo peč, predno de-nejo kruh v peč.

Ime vasi: Vogričevci. Ime grba: „Vsakši svoj mešter.“

Ime vasi: Gajševci. Ime grba: hudič na lanci.

Ime vasi: Berkovci. Ime grba: kajer.

Etbin Kristan in Amerika.

V „Amerikanskem Slovincu“ priobčuje vlč. g. Anton Sojar sledeče velezanimivo odprto pismo na znanega pisatelja in socialdemokratičnega voditelja Etbina Kristana, ki potuje sedaj po Ameriki.

Gospod Etbin Kristan, vodja socialistov v Ljubljani, potuje sedaj po raznih slovenskih naselbinah v Ameriki, od vzhoda do zahoda, od severa do juga. Kakšen vtis ima on o Ameriki in o naših tukajšnjih „kranjskih socialistih“ ne vemo. Upamo pa, da bo še kedaj pisal o tem, kar je doživel. Že zadnjič smo povdarjali, da mu želimo srečno in vspesno potovanje po tej svobodni zemlji, po kateri bi smel istotako svobodno potovati nekaj pričakovani ljubljeneček slovenskega katoliškega naroda, mil. gospod dr. Anton Bonaventura Jeglič, škof v Ljubljani . . .

Naj ima gospod Kristan pri svojem potovanju lep vspeh za izobrazbo in pouk našega raztresenega delavskega naroda v Ameriki! Če je pa gospod Etbin Kristan prišel sem v Ameriko samo z namenom razširjati socializem, pa ga zopet prosimo, naj on našim delavcem oznanjuje celi, pravi, čisti socializem brez vsake hinavščine in laži. (Marx, Engels, Lasalle itc.)

V uvodu naj povem nekaj misli. Prosim, nikar našim ljudem ne povejte, da so bolj revni kot so, ker mi vemo, da je revščina v stari domovini desetkrat večja kot pri nas. In če je že gospod Kristan poklican za to, da pomaga delavcem, naj bi to najprvo doma poskusil — s pametnim socialnem delovanjem na Kranjskem.

Gospod Etbin Kristan! Kar se pa tiče nas ameriških Slovencev, nam boste pa popolnoma ustregli, če nam obljubite, da bodo v naši ameriški ljudovladi prišli še časi, ko bo delavec več zaslužil, kot danes in da bo bolj po ceni živel. Američani in pa